

NORGES HØYESTERETT

Den 27. april 2016 avsa Høyesterett dom i

HR-2016-00895-A, (sak nr. 2015/2147), straffesak, anke over dom,

Tufjordbruket AS

(advokat Bjørn Stordrange)

mot

Den offentlige påtalemyndighet

(førstestatsadvokat Lars Fause)

STEMMEGIVNING:

- (1) Kst. dommer **Sæbø**: Saken gjelder straff for brudd på bestemmelser om minstepris ved omsetning av torsk.
- (2) Politimesteren i Vest-Finnmark utferdiget 3. september 2014 forelegg mot Tufjordbruket AS – heretter Tufjordbruket – for overtredelse av

"Fiskesalgslagslova § 10 3. ledd og § 11 3. ledd, jf § 22

hvoretter både kjøper og selger er bundet av de fastsatte salgsvilkårene og omsetningsformene [fra Råfisklaget] og det er forbudt å omsette [fisk] til lavere pris enn den fastsatte minsteprisen. Det er ikke adgang til å belaste fisker for sløyeutgifter når torsk og hyse mottas rund, jf Norges Råfisklags rundskriv nr 38/2013.

Grunnlag:

I løpet av vinteren 2014 har Tufjordbruket AS utstedt 377 fakturaer til 70 kunder/fiskere for sløyeutgifter a kr 0,60 pr kg, hvilket utgjør totalt kr 6.051.372, i forbindelse med førsteomsetning av rund torsk. Sløyingen har funnet sted etter at innveingen og seddelføringen har skjedd."

- (3) Tufjordbruket vedtok ikke forelegget, som trådte i stedet for tiltalebeslutning, jf. straffeprosessloven § 268. Selskapet har forretningsadresse i Ålesund, og saken ble oversendt Sunnmøre tingrett for behandling.

(4) Tufjordbrukets fiskeproduksjonsanlegg ligger i Måsøy kommune i Finnmark. Produksjonsanlegget er spesialtilpasset for mottak av rund fisk. Anlegget er bygd slik at fiskebruket selv sørger for sløyning etter at fisken er veiet og innrapportert rund til fiskesalgslaget.

(5) I tingrettens dom heter det:

"De fleste fiskeanlegg i Norge kjøper i dag også fisken landet rundt. De står også oftest selv for sløyning av fisken og får betalt av fiskeselger for utført sløyning. Forskjellen til forholdet omhandlet i titalen er imidlertid i de fleste tilfeller blir fisken veiet og innrapportert til myndighetene etter utført sløyning. Denne form for avtale har Norges Råfisklag ingen innvendinger mot.

I 2014 var det mye fisk i havet og torsken ble solgt fra fisker til fiskekjøper til minstepriser. ...

Før vintersesongen 2014 inngikk Tufjordbruket AS forhåndsavtaler med fiskeselgerne vedrørende landing av rund fisk ved Tufjordbruket for vintersesongen 2014. Avtalen innebar at Tufjordbruket AS får fisken landet og levert rund på fiskebruket. Den ble deretter veiet og innrapportert på vanlig måte til Norges Råfisklag. I samsvar med leveringsavtalen ble videre fisken sløyet etter veiing og innrapportering. Tufjordbruket AS har imidlertid fakturert fiskeselger til en forhåndsavtalt sats på kroner 0.60 per kilo rund fisk etter selve fiskekjøpet er oppgjort. Det er denne sløyeavtalen Norges Råfisklag har anmeldt Tufjordbruket AS for og anført er en del av førsteomsetningen og i strid med fastsatte minstepriser for rund fisk."

(6) I lagmannsrettens dom heter det:

"Det er på det rene at Tufjordbruket, som er en fiskeproduksjonsbedrift i Finnmark, vinteren 2014 mottok rund torsk fra 70 fiskere og belastet fiskerne for utgiftene til sløyning slik det er beskrevet i forelegget. Tufjordbruket hadde inngått forhåndsavtaler med fiskerne om dette. Avtalen lyder slik:

- 1. Denne avtalen er inngått mellom Tufjordbruket AS og eier av fartøyet.**
- 2. I forbindelse med landing av rund fisk ved Tufjordbruket vintersesongen 2014 ønsker eier at Tufjordbruket skal sløye og hodekappe fisken etter at levering og veiing har skjedd og sluttseddel er utfylt og signert. Tufjordbruket yter denne tjenesten på de vilkår som fremkommer i denne avtalen.**
- 3. For tjenesten med sløyning og hodekapping betaler eier et vederlag til Tufjordbruket beregnet etter pkt. 4.**
- 4. Tufjordbruket foretar en ukentlig beregning av sløyepris pr kg fisk, beregnet ut fra den reelle andel innmat i fisken. Dersom eier ønsker det kan Tufjordbruket tilby sløyetjenesten til en fast sats pr kg fisk for hele sesongen. Satsen fastsettes av Tufjordbruket. Satsen er satt til kr 0,6 pr/kg rund fisk.**
- 5. Tufjordbruket sender faktura til eier for hver dag/ukes arbeid med sløyning og hodekapping. Fakturaen har 7 dagers forfalltid.**
- 6. Ved manglende betaling vil eier bli suspendert fra å levere rund fisk."**

(7) Sunnmøre tingrett avsa 19. mars 2015 dom med slik domsslutning:

"Tufjordbruket AS, 890375472 ved styrets leder frifinnes."

(8) Tingretten uttalte at "eventuell regulering av private sløyeavtaler må inntas i generelle salgsvilkår under forretningsreglene med hjemmel i [fiskesalgslova] § 10. Dette er ikke

gjort." Tingretten uttalte videre at når Norges Råfisklag "regulerer sløyning for hel fisk som del av reglene om minstepris i rundskrivet, finner retten hjemmelsgrunnlaget for uklart til at forholdet kan anses straffverdig". Tingretten uttalte også at reglernes utforming "gir grunnlag for unødvendig tvil om forståelsen dekker det tilfelle som omhandlet i tiltalen".

- (9) Politimesteren i Vest-Finnmark anket 27. mars 2015 dommen til Frostating lagmannsrett. Anken gjaldt lovanvendelsen under skyldspørsmålet.
- (10) Lagmannsretten avsa 24. september 2015 dom med slik domsslutning:
- "Sunnmøre tingretts dom av 19. mars 2015 med hovedforhandling i sak nr. 14-205583MED-SUMO oppheves."**
- (11) Lagmannsrettens flertall fant at tingrettens lovanvendelse var uriktig. Flertallet mente at forbudet mot å belaste fisker for sløyeutgifter når torsk mottas rund, er et alminnelig salgsvilkår som er hjemlet i fiskesalslagslova § 10. Videre uttalte flertallet at dersom fiskerne skal belastes utgiftene til sløyning etter å ha fått betalt minstepris for rund fisk, får fiskerne et lavere vederlag enn minsteprisen. Flertallet kom også til at avtalen mellom fiskerne og Tufjordbruket om sløyning omfattes av førstehåndsomsetningen, som Norges Råfisklag har kompetanse til å regulere i samsvar med fiskesalslagslova.
- (12) Lagmannsrettens mindretall kom til at anken måtte forkastes. Etter mindretallets syn var det ikke tilstrekkelig hjemmel for et straffesanksjonert forbud mot avtaler om sløyning av fisk som er levert rund. Norges Råfisklag har myndighet til å regulere førstehåndsomsetningen av fisk. Dette kunne etter mindretallets oppfatning ikke omfatte avtaler om produksjonsprosesser etter at fisken er solgt.
- (13) Tufjordbruket har anket lovanvendelsen til Høyesterett. Tufjordbruket har gjort gjeldende at det ikke er tilstrekkelig klar lovhjemmel til å ilegge straff. Det anføres blant annet at fiskesalslagslova § 10 bare gir hjemmel for forbud mot kontraktsrettslige forretningsregler samt bestemmelser om omsetningsformer, at fakturering for slaktetjenester ikke er en illojal omgåelse av minsteprisene og at førstehåndsomsetningen er gjennomført fullt ut når fisken sløyes.
- (14) Påtalemyndigheten har i hovedsak sluttet seg til lagmannsrettens flertall.
- (15) *Jeg er kommet til at anken må forkastes.*
- (16) Norges Råfisklag er ett av seks fiskesalgslag som forvalter førstehåndsomsetningen av blant annet fisk etter fiskesalslagslova. Fem av lagene, herunder Norges Råfisklag, forvalter omsetningsretten for blant annet torsk, som denne saken gjelder, mens ett av lagene forvalter omsetningsretten for blant annet sild, makrell og lodde. Norges Råfisklag har ansvaret for ikke-pelagisk fisk som landes fra og med Finnmark til og med Nordmøre, jf. § 1 andre ledd i forskrift av 20. desember 2013 nummer 1665 om førstehåndsomsetning av villlevende marine ressurser.
- (17) Etter fiskesalslagslova § 8 første ledd skal førstehåndsomsetning skje gjennom eller med godkjenning av et fiskesalgslag. Førstehåndsomsetning er i § 2 andre ledd definert slik:

"Førstehandsomsetning er omsetning av villlevande marine ressursar frå den som har hausta dei, og den første omsetninga etter ilandføring dersom fangsten ikkje tidlegare er omsett gjennom eller med godkjenning av eit fiskesalslag."

(18) Formålet med fiskesalslagslova fremgår av § 1:

"Formålet med lova er å medverke til ei berekraftig og samfunnsøkonomisk lønsam forvaltning av villlevande marine ressursar ved å leggje til rette for gode rammer for førstehandsomsetning og ved å sikre dokumentasjon av ressursuttaket."

(19) Etter fiskesalslagslova § 10 første ledd skal fiskesalagslagene fastsette alminnelige salgsvilkår for førstehandsomsetning og hvilke omsetningsformer som kan benyttes. Paragraf 11 gir salgslagene myndighet til å fastsette minstepris for førstehandsomsetning.

(20) Fiskesalslagslova § 10 lyder:

"Eit fiskesalslag skal fastsetje allmenne salsvilkår for førstehandsomsetning av villlevande marine ressursar, og kan avgjere kva omsetningsformer som kan nyttast.

Endringar i salsvilkår eller omsentingsformer skal leggjast fram for partane før endeleg avgjerd vert teken.

Kjøpar og seljar er bundne av dei fastsette salsvilkåra og omsetningsformene.

Kapittel VII i forvaltningsloven gjeld ikkje ved fastsetjing av salsvilkår og omsetningsformer."

(21) I fiskesalslagslova § 11 heter det:

"Det kan fastsetjast minstepris for førstehandsomsetning av villlevande marine ressursar. Formålet med minstepris er å få til ei rimeleg fordeling mellom fiskar og industri av inntekt frå marknaden.

Minstepris vert bestemt etter forhandlingar mellom fiskesalslaget og dei andre partane, og fiskesalslaget skal fastsetje den minsteprisen det er oppnådd semje om. Ved usemje om minsteprisen skal den fastsetjast etter dei prosedyrar som framgår av § 12. Kapittel VII i forvaltningsloven gjeld ikkje ved fastsetjing av minstepris.

Det er forbode å omsetje til lågare pris enn den fastsette minsteprisen."

(22) Fiskesalslagslova § 22 første ledd lyder slik:

"Den som med vilje eller aktaust bryt føresegner eller let vere å etterkomme pålegg fastsette i eller etter §§ 5 andre ledd, 8, 10 tredje ledd, 11 tredje ledd, 13, 14 og 18, vert straffa med bøter eller fengsel i inntil eitt år."

(23) Straffebudet retter seg altså blant annet mot omsetning i strid med alminnelig salgsvilkår, jf. § 10 tredje ledd og omsetning til lavere pris enn fastsatt minstepris, jf. § 11 tredje ledd.

(24) Norges Råfisklag fastsatte 10. desember 2013 i Rundskriv 38/2013 minstepriser til fisker fra og med 16. desember 2013 og inntil vidare, men ikke utover 4. mai 2014. For så vidt gjelder omsetning av torsk ble det fastsatt minstepriser per kilo fisk av ulike størrelser for henholdsvis sløyd fisk uten hode og rund fisk. I listen over minstepriser er det inntatt en bestemmelse som lyder:

"Når torsk og hyse mottas rund, skal fisker ikke belastes for sløyeutgifter. Biproduktene tilfaller imidlertid kjøper. For øvrig vises til §§ 7 og 8 i Forskrift av 28.6.2013 om kvalitet på fisk og fiskevarer."

- (25) Rundskrivet og minsteprisene forutsetter altså at fisken selges enten sløyd eller rund. Dersom fisken selges sløyd, velger fiskeren om han før levering sløyer fisken selv eller lar andre, herunder kjøper, forestå sløyning. I så fall er vederlaget for sløyningen ikke regulert av Norges Råfisklag. Dersom fisken derimot selges rund, er det i nevnte rundskriv altså oppstilt forbud mot at fisker belastes for sløyeutgifter. Skulle fiskeren belastes utgiftene til sløyning etter å ha fått betalt minstepris for rund fisk, får fiskeren i realiteten et lavere vederlag enn denne minsteprisen. Det er altså bestemmelsene om minstepris og risikoen for omgåelser av disse som begrunner forbudet mot å belaste fiskerne for sløyeutgifter når fisken selges rund.
- (26) I de tilfeller forelegget omfatter, har Tufjordbruket kjøpt rund torsk og belastet fisker for utgifter til sløyning. Tufjordbruket har anført at sløyeavtalen ikke er en del av førstehåndsomsetningen som er gjenstand for regulering etter fiskesalgsloven. Dette er jeg ikke enig i.
- (27) Det fremgår klart av avtalen Tufjordbruket hadde inngått med fiskerne, og som jeg har gjengitt foran, at Tufjordbruket skulle sløye fisken mot vederlag fra fiskerne etter at den var levert rund. Dette kan ikke forstås på annen måte enn at Tufjordbruket – som betingelse for å kjøpe rund fisk – krevde vederlag fra fisker for sløyning av fisk som tilhørte Tufjordbruket på det tidspunkt sløyningen fant sted. Når fisken leveres rund til minstepris for rund fisk, og Tufjordbruket deretter sløyer fisken og krever betaling fra fisker i samsvar med avtale inngått før levering av fisken, er derfor realiteten at fisker har levert rund fisk for lavere pris enn fastsatt minstepris for rund fisk; han må tilbakebetale en del av den mottatte minsteprisen. Det er som nevnt dette resultatet bestemmelsen om forbud mot å belaste fisker for sløyeutgifter ved salg av rund fisk tar sikte på å forhindre.
- (28) Når det at fisker belastes for utgifter til sløyning av levert rund fisk medfører at han får betalt et lavere beløp enn minsteprisen for rund fisk, ville etter mitt syn minsteprisbestemmelsen vært overtrådt selv om rundskrivet ikke hadde inneholdt et særskilt forbud mot å belaste fisker for sløyeutgifter i slike tilfeller.
- (29) Det er uten betydning for vurderingen av om det har funnet sted overtredelse av reglene om minstepris om nettovederlaget fiskeren får etter den ordning Tufjordbruket praktiserer kan være høyere enn om fisken hadde blitt levert sløyd. Partene kan velge om fisken skal leveres sløyd eller rund, og kjøper er etter rundskrivet forpliktet til å betale fisker minstepris for fisken slik den er levert.
- (30) Det er opplyst at den praktiserte ordning kan være til fordel for fisker ved at han kan forlate kai med en gang det er utferdiget sluttseddel for rund fisk, og derved slippe å vente på at fisken sløyes – og altså selges som sløyd fisk – før sluttseddel for sløyd fisk kan utferdiges. Det er klart at slike praktiske overveielser er uten betydning for tolkningen av bestemmelsene om minstepris.
- (31) Det er mulig at bestemmelsen om at fisker ikke skal belastes for sløyeutgifter når fisken mottas rund også kan anses som et alminnelig salgsvilkår etter fiskesalgslova § 10, men det trenger jeg ikke ta stilling til. Av samme grunn går jeg heller ikke nærmere inn på hvilken vekt kontrollhensynet, som kommer til uttrykk i fiskesalgslova § 17, måtte

ha til støtte for bestemmelsens gyldighet.

- (32) Etter mitt syn har altså Tufjordbruket overtrådt rundskrivets bestemmelser om minstepris for torsk levert rund. At minstepriser inntas i rundskriv er etter mitt syn rasjonelt. Jeg nevner at det følger av Norges Råfisklags forretningsregler § 1 andre ledd at utfyllende bestemmelser til forretningsreglene er inntatt i rundskriv og sirkulærbrev og at forretningsreglene, rundskriv og sirkulærbrev til sammen utgjør Råfisklagets alminnelige salgsvilkår. Dette må sees i sammenheng med bestemmelsen i forretningsreglene § 7 om plikt for leverandør og mottaker som omfattes av reglene, til å gjøre seg kjent med og overholde gjeldende forretningsregler og tilhørende rundskriv og andre bestemmelser. Tufjordbruket har dermed overtrådt fiskesalslagslova § 11 tredje ledd.
- (33) Jeg kan ikke se at det hefter uklarhet verken ved straffebudet i fiskesalslagslova § 22 første ledd eller den straffesanksjonerte normen i § 11 tredje ledd og rundskrivet.
- (34) Ettersom forelegget er rettet mot foretaket Tufjordbruket, skulle det i forelegget vært vist til straffeloven 1902 §§ 48 a og 48 b. Da følgen av denne dommen blir at tingrettens dom med hovedforhandling oppheves, går jeg ikke nærmere inn på dette.
- (35) Jeg stemmer for denne

D O M :

- (36) Anken forkastes.
- (37) Dommer **Falch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (38) Dommer **Tønder:** Likeså.
- (39) Dommer **Webster:** Likeså.
- (40) Dommar **Utgård:** Det same.
- (41) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Anken forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: